מפניני הפרשה - מאמר

מהו המפתח לשלום הנכסף?

ברכות רבות מברכים הכוהנים את ישראל והן נחתמות במילים: "**וישם לך שלום**". משמע שהשלום הוא פסגת הברכות והוא עיקרן, ש"אם אין שלום אין כלום" וכבר אמרו: "**שהשלום שקול כנגד הכל**" (תורת כוהנים בחוקותי) ונראה כי שהצורך בברכה חיוני ביותר עתה, לאחר ההתארגנות השבטית, איש על מחנהו ואיש על דגלו. דבר זה עצמו אמור להרבות שלום, כשכל אחד מוצא את מקומו הראוי לו הטבעי בין קרוביו. אבל מאיך ההתגדרות המובהקת הזאת לעדות ושבטים, עשויה להוביל לעימותים ומריבות: מי יקבע ומי יתן את הטון, ובכלל הריחוק עשוי להביא לניכור והניכור לעוינות.

מכאן הצורך בברכת שלום מפיהם של הכוהנים, שהם האמורים לשרת את כל העדה על פלגיה השונים, להפיץ תורה ולהרבות שלום.

על מעלת השלום ניתן ללמוד מהדרשות הרבות שדרשו חז"ל במעלת השלום לדוגמא בספרי במדבר פרשת נשא פיסקא מב': "**רבי אלעזר בנו של רבי אלעזר הקפר אומר: גדול השלום שאפילו ישראל עובדים עבודה זרה ושלום ביניהם כביכול אמר המקום אין השטן נוגע בהם שנאמר: חבור עצבים אפרים הנח לו** (הושע ד' יז) **אבל משנחלקו מה נאמר בהם: חלק לבם עתה יאשמו** (הושע י' ב)".

נראה לומר שהמפתח לשלום הוא: הכבוד לכל אחד ואחד, דבר שניתן ללמוד מהעניין הבא בפרשה - עניין הקרבנות הנשיאים. עניין זה מעורר תמיהה רבה: מה ראתה התורה, אשר נוהגת בדרך כלל לקצר ולהשמיע גם הלכות חמורות וגופי תורה בקצרה ורמיזה, להאריך ולספר במפורט את קורבנו של כל אחד מהנשיאים, שהתורה טורחת לספר שהמקריב ביום הראשון היה הנשיא נחשון בן עמינדב ומפרטת את קורבנו, ביום השני הנשיא נתנאל בן צוער ומפרטת את קורבנו, וכך הלאה עד לקרבנו של נשיא שבט נפתלי ביום השנים עשר, הלא די היה לתאר את קורבן נחשון ביום הראשון ולומר שכיוצא בזה הקריב נתנאל שני ואליאב שלישי וכו'?!.

כתשובה לשאלה זו כתב הרמב"ן: "**והנכון בטעם הכתוב כי הקב"ה חולק כבוד ויראיו...והנה הנשיאים כולם ביום אחד הביאו הקרבן הזה שהספימו עליו יחד, ואי אפשר שלא יהא אחד קודם חבירו וכיבד את הנקדמים בהגלים בהקדמת ימים, אבל רצה להזכירם בשמם ופרט קרבניהם ולהזכיר יומו של כל אחד, לא שיזכור ויכבד את הראשון 'זה קרבן נחשון בן עמינדב', ויאמר וכן הקריבו הנשיאים איש איש יומו, כי יהיה זה קיצור בכבוד האחרים ואח"כ חזר וכללם להגיד שהיו שקולים לפניו יתברך**". זהי דרכה של התורה להרבות שלום. אמנם הכוהנים מברכים שהקב"ה ישים שלום על ישראל, אבל ישראל צריכים לשום דרכיהם כדי שלא ליצור פרצת של קנאה ותחרות. כיצד?

ע"י נתינת כבוד ותשומת לב לכל אחד בלי לעורר תחושת העדפה.

יש להדגיש שאין זה מאמין טכני גרידה להעניק תשומת לב וכבוד שווה לכל אחד, ואף שנראה היה כאילו הקריבו כולם בדיוק, באמת לכל נשיא שבט היה יחוד, כמובא במדרש במדבר רבה נשא: "רבנן אמרין אף על פי שקרבן שווה הקריבו, כולם על דברים גדולים הקריבו וכל אחד ואחד הקריבו לפי דעתו. התחיל נחשון והקריב על סדר המלוכה..." ומזה נלמד שהמפתח לשלום הוא: הכרה ביחודו של כל אחד ובתרומה שיכול לתת ולהוסיף. שלום זה מרכיב פסיפס רב גוני ויוצר תמונה שלימה והרמונית.

בין אדם לחבירו

הנכנס ואין צורך לומר הדוחק, בלי תור לאוטובוס, חנות, בנק וכדומה, וכך מקדים אנשים שהיו לפניו, הריהו גוזל זמנם, ובפרט באוטובוס כשהמקומות מצומצמים, הרי הוא תופס לו מקום ישיבה ומאלץ את זה שקדם לו לעמוד או להמתין לאוטובוס הבא. יש טועים, וכאשר מחזרים לקנות לולב מהודר וכדומה, מרוב דקדוק מקלקלים לולבים של המוכר ומוריד מהידורם ופעמים פוסלם. כמו כן כאשר רוצים להדביק מודעה, יש לשים לב לא להדביקה על גבי מודעה אחרת שעדיין יש בה תועלת.

שואל ומשיב

שאלה: האם יש סיבה לכך שחג השבועות מיוחס בזמן לחג הפסח?

תשובה: שלא ככל החגים שחלים בתאריך מסוים, חג הפסח בט"ו בניסן, ראש השנה בא' תשרי, יום הכיפורים בי' תשרי, חג הסוכות בט"ו תשרי, זמנו של חג שבועות נקבע עפ"י ספירת העומר המתחילה ממחרת היום הראשון של פסח, ונמשכת שבעה שבועות - ארבעים ותשעה ימים, ולמחרת ביום החמישים חוגגים את חג השבועות.

אמנם ביום חג השבועות חל תמיד בתאריך ו' לחודש סיוון, אולם זה מפני שנתבטלה הסמיכה ואנו מקדשים את החודשים על פי החשבון. אבל בזמן שבתי הדין היו מקדשים את החודשים על פי ראיית מולד הירח, זמנו של החג היה יכול לצאת גם בה' בסיוון או בז' בסיוון.

משמעות הדבר שמועד חג השבועות נשען על חג הפסח, ורק מתוך חג הפסח אפשר להגיע לחג השבועות ומתן תורה.

שני יסודות הקשורים זה בזה התגלו בחג הפסח: סגולת ישראל וגילוי האמונה הפשוטה בעולם. שכן כשבחר ה' בישראל להיות כעם סגולתו, היכה במצרים והוציא את עמו ישראל לחירות, נתגלה שיש בורא ומנהיג לעולם. וזו האמונה הפשוטה שקיימת בישראל. אולם כדי שהאמונה תבוא לידי ביטוי שלם, ונוכל לקדם על ידה את העולם אל גאולתו, צריכים לקבל את התורה, בה מופיעים הערכים, המצוות וההדרכות לתיקון עולם. לכן נוסח ברכת התורה הוא: "אשר בחר בנו מכל העמים" בפסח, ומתוך כך "נתן לנו את תורתו" בחג השבועות. אין שום אפשרות לזכות לאמונה העמוקה והמורכבת של חג השבועות בלי היסוד של האמונה הטבעית שבישראל שמתגלה בחג הפסח.

זיכה אותנו הקב"ה ונתן לנו את חג הפסח ואת חג השבועות, כדי שנזכה בכל שנה לחזור אל המאורע הגדול של יציאת מצרים ולגלות בתוכנו שוב את סגולת ישראל ואת האמונה הפשוטה, ומתוך כך לעלות בתהליך הדרגתי דרך ספירת העומר אל היום המקודש של מתן תורה, שבו אנו זוכים לשלימות האמונה. ובכך אנחנו הולכים ומתעלים משנה לשנה, עד אשר יתוקן העולם בצדק ובמשפט, בחסד וברחמים, ותימלא הארץ דעה את ה'.

מפניני הפרשה - רעיון

קהת, גרשון ומררי

"נשא את ראש בני גרשון גם הם" (פרק ד' כב') מדוע כתוב "**גם הם**"? וכי יעלה על הדעת שלא לשאת אותם? וכן, למה להלן אצל בני מררי לא נאמרה כלל לשון נשיאת ראש, כי אם **רק** "**בני מררי למשפחותם לבית אבותם תפקוד אותם**" (פסוק כט)? נראה לומר, ששלושת בני לוי מרמזים על שלושת תקופותיו של עם ישראל. 'קהת' רומז לתקופה בה היו ישראל מקובצים בארצם: "קהת" מלשון "**ולו יקהת עמים**", היו עומדים ברום המעלה: "ובני קהת עם רם". היו מאירים העולם: 'יצהר' לשון 'צוהר' והיו עזים וחזקים בקדושתם ובהתחברותם לה' יתברך: 'חברון ועוזיאל'. לתקופה כזאת יאה ביותר לשון נשיאת ראש.

'גרשון - רומז על תקופה בה גלו ישראל מארצם, גרשון: לשון גרוש, לפיכך אמר הכתוב, שאע"פ שגלו מארצם בכל זאת עדין המה גם רמים ונשואי ראש "**נשא את ראש...גם הם**" לפי שהם מבטלים את עצמם מפני חכמיהם ולומדים תורה מפיהם והרי זה נחשב כאילו היו מקריבים קורבנות. כפי שאמרו חכמינו: "**בכל מקום מוכתר ומוגש לשמי ומנחה טהורה אלה תלמידי חכמים שבכבל שעוסקים בתורה כאילו הקריבו כל הקורבנות**", "**ובני גרשון לבני ושמעי**" שנתלבנו ונתחברו חטאיהם על שום ששמעו בקול חכמיהם.

ואילו "מררי" מרמז על התקופות הנוראות והמרות "מררי" מלשון "וימררו את חייהם", שבהם ישראל נרמסים ונשפלים עד עפר, "**בני מררי מחלי ומושי**" שהם סובלים כל מיני חליים ואיסורים והם מנותקים מן הכל ואעפ"כ מוסרים את נפשם בעד ה' יתברך ותורתו, והרי אין טעם לומר: "נשא את ראש לבית אבותם" שכן אינם מבחינת טפל לאבותם אלא עולים בהרבה על גביהם כפי שאמרו חכמינו "דורו של שמד אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתם".

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

יעקב (קובי) בן אביבה בן סדון ז"ל

יוסף משה בן שילביה מימון ז"ל | ויקטור בן לולי גליה ז"ל | ז'קלין בת אסתר אדרי ע"ה | אימי רחל בת ליזה בוחניק ע"ה

זלמן בן חזקיהו ושרה חנימוב ז"ל | יעקב בן לטיפא זעפרני ז"ל | אסתר בת רחמה לוי ז"ל | מרים (מירי) מישל בת בידה לבנה חורי ע"ה

סמ"ך עומר בן תהילה ון גלדר ז"ל והי"ד | נעמי בת אהובה תמאם ז"ל | חנה בת בודה עמיר ז"ל

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

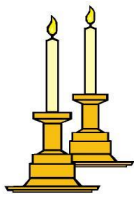
ג'לברט מרים בת רחל לאה ע"ה

בס"ד ה' לחודש סיוון ה'תשפ"ו
שנה שלושים ואחת גליון מספר 34
יוצא לאור על ידי שמעון בוחניק
רב קהילה בישוב חשמונאים

קול ששון

פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

שבת קודש
פרשת נשא
שבת הסמוכה לחג שבועות
מפטירים:
"וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִצָּרְעָה"
(שופטים יג' – ב')

חשמונאים (שעון קיץ)
כניסת השבת: 19:16
יציאת השבת: 20:14
זמן רבנו תם: 20:46

מהלכות ומנהגי יום טוב וחג שבועות מבוסס על שו"ע ופוסקים אחרונים

הקדמה

לגבי חג שבועות שואלים חז"ל: למה תלה הכתוב יום חג השבועות בספירה, ולא ככל שאר המועדות הנקבעים לפי תאריך? ומשיבים - לפי שכאשר נתבשרו ישראל על יציאת מצרים, נרמז להם שיקבלו את התורה לאחר חמישים יום, שנאמר "**בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על הר הזה**", "נ" יתרה הרומזת כי לאחר נ' ימים לצאתם ממצרים, יקבלו את התורה על הר חורב. ומרוב חיבה וכמיהה לקבלת התורה היו מונים בני ישראל את הימים עד לקבלת התורה, ועלתה חיבתן לתורה לפני הקב"ה, ולכן נקבעה ספירה זו לדורות. וכבר פשט המנהג בכל תפוצות ישראל להיות ערים כל הלילה בליל חג השבועות ולעסוק בתורה עד עלות השחר, וכמו שכתוב בזוהר הקדוש: "**חסידים הראשונים לא היו ישנים בלילה הזה, והיו עוסקים בתורה, ואומרים: בואו לנחול מורשה קדושה לנו ולבנינו בשני העולמות**". וכן אמרו עוד בזוהר הקדוש: "**כל אלו שמתקנים התיקון בלילה הזאת ושמחים בו, כולם יהיו רשומים וכתובים בספר הזיכרונות, והקדוש ברוך הוא מברך אותם בשבעים ברכות וכתרים של עולם העליון**".

לימוד תורה בלילה

א. על כל אדם להתגבר בתפילת שחרית לבל ייתן שינה לעיניו ולעפעפיו תנומה, שלא יצא שכרו בהפסדו אם יישן בשעת קריאת שמע ותפילה, וכן יזהר בשעת קריאת התורה, לבל תחטפנו שינה.

ב. הנכון הוא שאם יש לאדם חשש שתחטפנו שינה בקריאת שמע, בתפילות הבוקר ובקריאת התורה ומסיבות נוספות ללכת לישון אחרי הלימוד ולהשכים לתפילה כבכל שבת ויו"ט, ומנהג טוב הוא.

ג. מנהג האשכנזים לשמוע ברכות התורה ממי שישן בלילה שינת קבע ומנהג הספרדים שגם הניעורים בליל שבועות ועוסקים בתורה מברכים ברכות התורה, ובמקום מנהג אין לומר "ספק ברכות להקל".

ד. מנהג הספרדים לברך כל ברכות השחר, חוץ מברכת על נטילת ידיים ואשר יצר, ואם הוצרך לנקביו מברך אשר יצר.

ה. יש להשתדל ביותר לעסוק בתורה ביום החג, וכמו שאמרו (פסחים סח) חציו לה' חציו לכם, ומנהג ישראל לקרות אזהרות שיסד רשב"ג וכיוצא בזה, ויותר נכון ללמוד בספר המצוות לרמב"ם, מצוות עשה ומצוות לא תעשה, ונכון גם לקרוא בספר תהילים, כי פטירת דוד המלך הייתה ביום חג השבועות. וכן מנהג לקרות מגילת רות בחג השבועות בלי ברכה.

הדלקת נרות של יו"ט

ו. מצווה להדליק נרות בליל יום טוב בברכה. והנכון על פי ההלכה שלא יברכו שהחיינו בעת ההדלקה, ויכוונו לצאת ידי חובת ברכת שהחיינו בקידוש של ליל יום טוב כתקנת חכמים, שהרי ברכת שהחיינו נתקנה על התקדשות החג. ויש נשים הנוהגות לברך שהחיינו בעת הדלקת הנרות של יום טוב, ויש להן על מי לסמוך.

ז. בשנה זו צריך להיזהר ולהדליק בליל שבת את נרות שבת לפני כניסת השבת, כלומר כ 15 דקות לפני השקיעה (להדליק בשעה 19:00).

הבערה וכיבוי האש

ז. אסור להוליד אש חדשה ביום טוב בעזרת גפרור וכדומה, ולא הותר ביו"ט להבעיר אלא מאש מצויה. אולם אם אדם עבר והוליד אש ביום טוב מותר ליהנות מהאש ביום טוב.

ח. מותר לטלטל קופסת גפרורים ביום טוב, ואין להם דין מוקצה ביום טוב, כיון שראוי להשתמש בהם על ידי הדלקה מאש מצויה.

ט. ראוי להחמיר שלא לקחת ביום טוב נייר שכתוב בו אותיות ולהדליק ממנו מאש לאש באופן שאפשר להדליק בלא זה. ויש אומרים שאין בזה משום מוחק האותיות.

י. יש אומרים שמי ששכח להכין אש מערב יו"ט, גם אם יכול היה להכין אש מערב יו"ט, מותר לו לומר לגוי להדליק עבורו אש ביום טוב. ויש חולקים. והעיקר כסברא ראשונה. (חזון עובדיה על הלכות יום טוב)

יא. מותר להשתמש ביום טוב במיתקן לכיבוי הגז שהומצא לאחרונה על ידי מכון מדעי טכנולוגי, שהוא מכשיר המבוסס על שעון שבת, ונעשה על ידי גרמא בלבד.

אוכל נפש והנאה השווה לכל נפש

יב. אסור לסחוט זיתים וענבים ביום טוב, שהוא כמפרק, שהוא תולדה של מלאכת דש, וכן אסור לסחוט תותים ורימונים, תפוזים ואשכוליות וכל שאר הפירות העומדים למשקים, ואפילו לסחוט תפוז על סוכר אסור, אבל לימונים מותר לסחוט. (ילקוט יוסף)

יג. מותר לגרד גבינה במגרדת המיוחדת לכך, ונכון לעשות זאת בשינוי, מפני שאפשר היה לגרדה מערב יו"ט, מבלי שתפיג את הטעם, אבל צנון וגזר וכדומה, שאם היה מגרדם מערב יו"ט היו מפיגים טעמם, מותר לגרדם ביום טוב ללא שינוי. (ילקוט יוסף)

יד. הנאה השוה לכל נפש מותרת ביום טוב כאוכל נפש עצמו, לכן מותר לחמם מים חמים לרחוץ פניו ידיו ורגליו, שהיא הנאה השוה לכל נפש, אבל כדי לרחוץ כל גופו אסור, שאין זו הנאה השוה לכל נפש.

טו. מים שחוממו בערב יו"ט מותר לרחוץ בהם את כל גופו כאחד, שלא גזרו בזה אלא בשבת, ודווקא מקלחת או באמבטיה פרטית אבל בבית המרחץ אסור. ולדעת הרמ"א אין לרחוץ כל גופו אפילו במים שחוממו מערב יו"ט. גם לדעת הרמ"א מותר לרחוץ את כל גופו במים פושרים, כלומר במים קרים שהפיגו את צינתם על ידי ערבובם עם מים חמים. ובמים שהתחממו בדוד שמש מותר בנ"ל אפילו אם התחממו ביו"ט.

פינת העורך

בפרשתנו כתוב: "איש על דגלו באתת לבית אבותם" (פרק ב' ב') כתב על כך ברמז בעל "שפת אמת": "באותות לבית אבותם" - משמע, שעל כל יהודי להשתדל בכל כוחו, שיהיה במעשיו יום - יום דמיון ואות למעשי -אבות, כדי שלא יינתק חלילה מהשורשים העתיקים, מהם באים כל חיותה וקיומה של האומה. דגל הבנים - היה אומר ה"שפת אמת"- חייב להיות תמיד לפי האותות והקווים שהתוו לנו האבות...

ברכות מכל הלב

ברכות מעומק הלב וברכת מזל טוב לאריאל בן יצחק ושרה פוזיילוב הי"ו ולכל בני משפחותו לרגל סיום ש"ס בגמרא בתלמוד הבבלי.
יהי רצון מלפני מלך מלכי המלכים הקב"ה לשומרו ולהחיותו ולהציילו מכל צרה ונזק, להאריך ימיו בטוב ושנותיו בנעימים – ויהי רצון שאור התורה הקדושה יאיר דרכו ובלכל אשר יפנה ישכיל וכל אשר יעשה יצליח.

ברכות מכל הלב

לכל תושבי חשמונאים, העיר מודיעין וכל ישובי הסביבה, ולכל עם ישראל לקראת חג שבועות יום מתן תורתנו הקדושה נברך את כולם בברכת חג שמח - יהי רצון שזכות התורה הקדושה, זכות לימודה וקיומה יעמוד לכם ולכל בית ישראל, לפני ה' יתברך לטובה ולברכה לששון ולשמחה, לנחת מרובה ולרפואה וגאולה שלימה.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא
"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

ברכת הטוב והמטיב וברוך דיין האמת - סיכום

פסיקת הרמב"ם והערת רבנו יונה

הרמב"ם בהלכות ברכות פרק י' הלכה ג' פסק, שצריך לברך על שמועה טובה "הטוב והמטיב" ועל שמועה רעה "דיין האמת", וצריך לברכה את ברכת "דיין האמת" בטוב נפש.

רבינו יונה על הרי"ף מסכת ברכות דף מד: הוסיף שיש לברך על הרעה בשמחה ולחשוב שהכל כפרת עוונות.

פסיקת מרן השו"ע

וכן פסק בשו"ע בסימן רכב' סעיף א': **"על שמועות שהם טובות לו לבדו, מברך: שהחיינו, ואם הן טובות לו ולאחרים, מברך: הטוב והמטיב".** ובסעיף ב' פסק: **"על שמועות רעות מברך: ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם דיין האמת".**

בסעיף ג' הדגיש את הדרך הנכונה לקבל בשורה רעה ולברך עליה "דיין האמת": **"חייב אדם לברך על הרעה בדעת שלמה ובנפש חפצה, כדרך שמברך בשמחה על הטובה, כי הרעה לעובדי השם היא שמחתם וטובתם, כיון שמקבל מאהבה מה שגזר עליו השם נמצא שבקבלת רעה זו הוא עובד את השם, שהיא שמחה לו".**

בסעיף ד' פסק שיש לברך על משמעות הרעה או הטובה באותו זמן, ולא לתוצאות אשר עתידים לצאת מהם: **"מברך על הטובה: הטוב והמטיב אף על פי שירא שמא יבא לו רעה ממנו, כגון שמצא מציאה וירא שמא ישמע למלך ויקח כל אשר לו, וכן מברך על הרעה: ברוך דיין האמת אף על פי שיבא לו טובה ממנו, כגון שבא לו שטף על שדהו אף על פי שכשיעבור השטף היא טובה לו, שהשקה שדהו".**

משנה ברורה

במשנה ברורה בסימן רכב' בס"ק א' הדגיש שיש לברך את הברכה על שמועה רעה או טובה, דווקא אם השמועה הגיעה ממקור מהימן.

ובס"ק ד', כתב שאדם שיתבונן בדבר יבין שבאמת היסורים בעולם הזה הם כפרה על עוונות, ובזה שמתייסר בעולם הזה, לא יצטרך להתייסר לעולם הבא, ששם היסורים קשים יותר.

ערוך השולחן

בספר ערוך השולחן בסימן רכב' סעיף א' הדגיש שאין הגדרה קבועה לשמועה טובה, אלא היא תלויה באדם.

בסעיף ב' כתב שלגבי שמועה רעה אין הבדל בין אם היא שמועה רעה רק לו, לבין שמועה רעה לו ולאחרים:

סעיף ג' הסביר והביא מקורות לעניין שצריך אדם לקבל באהבה ולהודות לה', גם על מה שנראה לו כרעה.

פסקי תשובות

בפסקי תשובות בסימן רכב' אות א' כתב שאמנם במציאות רבים לא מברכים ברכות אלו, אך טוב ונכון לברכם, או להודות לה' על הטובה בדרך אחרת: **"וכבר כתב במשנה ברורה ס"ק א' בשם הפרי מגדים, שכהיום ממעטין בברכות אלו.**

ומכל מקום הסומך לברך ברכות אלו כשהשמחה גואה בלבו יש לו על מי לסמוך ושפיר עביד, ואפילו אם אינו מברך מכל מקום יהא זהיר מיד כשבא לו בשורה טובה להודות להשי"ת ויאמר הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו, ויבקש שכן יעזרהו השי"ת על העתיד".

ובאות ב' כתב לגבי ברכת 'דיין האמת': "וכאמור מעיקר הדין חייב לברך מיד עם הגיעה השמועה לאזניו, ואפילו בשבת.

אולם המנהג מקדמת דנא להמתין בברכה זו ולברכה בעת הלויה ובשעת הקריעה, אם כי אין קשר לברכה זו עם מצות הקריעה, והמברכה בעת השמועה לא הפסיד".

ובאות ג' כתב לגבי קבלת יסורי גוף ונפש ובפרט עלבונות, באהבה ובשמחה: באות ד' ביאר כיצד יש לקבל בשורות רעות וגם הביא לכך חיזוקים מפסוקים שכתב דוד המלך ע"ה בתהלים.

"ולכן חייב אדם להלל ולשבח להקב"ה על הרעה שנאמר: כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא, ועוד אמר דוד המלך ע"ה: חסד ומשפט אשירה אם חסד אשירה אם משפט אשירה. ודרך הירא והחרד לומר על כל סיבה ומאורע, גם זו לטובה, אף שהוא לפי שעה אינה טובה אעפ"כ ישמח בלבבו ויקבע בדעתו שהוא לטובה ולכפרה על חטאיו ופשעיו..."

בהמשך כתב, שיש לאדם להזדרז לבשר בשורה טובה, ומאידך בשורה רעה יש להשתדל למוסרה רק ברמז: **"אך לא יעכב אדם מלומר בשורה טובה לחבירו, אלא מהר ימהרנה לומר (ועפ"י הדרך הנ"ל) וחיתה נפשו ולמצוה רבה תיחשב לו, וכמה מצוות מקיים, גמילות חסדים ואהבת לרעך כמוך, אבל בשורה רעה לא ישמע על פיו...ואם מוכרח הוא לומר לחבירו בשורה רעה יגיד אליו ברמז באופן שיבין בעצמו..."**

ילקוט יוסף

בספר ילקוט יוסף בסימן רכב' סעיף א', כתב לגבי הברכה על בשורה רעה: **"...וחייב לברך על הרעה בדעה שלימה ובנפש חפיצה כדרך שמברך בשמחה על הטובה, כי הרעה לעובדי השם היא שמחתם וטובתם, כיון שמקבל באהבה מה שגזר עליו הקדוש ברוך הוא, נמצא שבקבלת רעה זו הוא עובד את ה', שהיא שמחה לו".**

פניני הלכה

בספר פניני הלכה ברכות, כתב מספר דוגמאות מעשיות לדברים אשר צריך להודות לה' בברכה על הטובה: **"אם נתבשר שהחליטו להעלות את שכרו מעבר לעלייה המקובלת, או שקיבל העלאה לא צפויה בדרגה, יברך 'שהחיינו'. וכן מי שקיווה להתמנות לתפקיד מסוים, ושמע שבחרו בו – יברך 'שהחיינו'. ואם שכח לברך בעת ששמע על כך, יכול לברך כל עוד הוא שמח מאוד בשמועה הטובה. ונראה שמי שקיבל תפקיד בכיר, ועורכים לו מסיבה לקראת כניסתו לתפקיד, יכול לדחות את הברכה מעת שמיעת הבשורה לעת המסיבה, שאז הוא שמח ביותר...ונראה שגם מי שהתבשר שעבר בהצלחה את מבחן הנהיגה (טסט)...או במבחן חשוב אחר...יברך 'שהחיינו'.**

סיכום:

אדם ששמע שמועה טובה, שטובה רק לו יברך "שהחיינו", ואם יש בבשורה טובה זו טובה גם לאחרים יברך "הטוב והמטיב", כגון בשורה על ירושה עם אחים וכן בלידת בן או בת. על שמועות רעות מברך "דיין האמת", ועל כל הקרובים שנפטרו מברכים. כל ברכת ההודאה וברכת הצער הם על מה שעכשיו ולא על מה שעתיד לצאת מדבר זה. ויש לברך על הרעה בשמחה ובטוב לב ויתלה את כל היסורים בכפרת עוונותיו.

לכן נראה שכאשר הוא ושותפו השקיעו בדבר מסוים ונודע להם שהשקעתם הניבה רווחים גדולים במיוחד, מעל ומעבר למצופה יברך כל אחד מהם, "הטוב והמטיב". ואם אין לו שותף, יברך "שהחיינו". ואם שמע שאירע לו הפסד גדול, והוא עצוב מכך, יברך "דיין האמת".

וכן אם העלילו על אדם עלילה והעמידוהו למשפט וגזרו עליו עונש, יברך "דיין האמת". ואם היה צריך להרוויח סכום גדול, ולא נתנו לו, ותבע אותם במשפט, וזכה, יברך "שהחיינו".

וכן מי ששמע שבנו הרוויה רווח גדול במיוחד, והוא שמח בזה – יברך 'שהחיינו'. ואף שאין לו מזה הנאה מוחשית, שהרי ברכת 'שהחיינו' מברכים על שמועה טובה גם כשאין ממנה הנאה מוחשית. ואם שמע שבנו הפסיד הפסד גדול מאוד והוא עצוב מזה, יברך "דיין האמת".

אפילו אם דברים אלו אירעו לחבירו או רבו, שליבו קשור אליו מאוד, אם הוא שמח בשמחתו יברך "שהחיינו", ואם עצוב יברך "דיין האמת".

תהילת ה' ידבר פי – ביאור על ספר תהלים

ביאור ופירוש על ספר תהלים – עפ"י מלבי"ם ועוד

בתהלים פרק ב' פסוק ט': "**תרעם בשבט ברזל ככלי יוצר תנפצם**" ביאר מלבי"ם שהקב"ה אומר לעם ישראל שניתנת להם הרשות לרצוץ את הגויים שקמו על ה' – על עם ישראל בשבט ברזל, והם יהיו ככלי יוצר המוכן לקבל הניפוץ והשבירה לגמרי – כלומר הרשה גם להכריתם ולהאבידם לגמרי.

את פסוק י': "**ועתה מלכים השכילו הוסרו שפטי ארץ**" – מבאר מלבי"ם שעם ישראל שקיבל את רשותו של הקב"ה לרצוץ את הגויים שקמו עליהן פונה לגויים לתקן את דרכיהם ובכך ימנעו מאבדון: "**ועתה, רוצה לומר אחר שה' הרשה אותי ע"ז וכל ממלכות הארץ נתן בידי, ורק אם אשאל אכריתם ויאבדו, א"כ למה תמרדו ותמתינו עד עת שתאבדו, טוב שתשכילו עתה. השכילו הוסרו ר"ל השכילו זאת מצד הערת השכל וקבלו זאת מאהבה, או עכ"פ הוסרו מצד המוסר ויראת העונש העתיד לבא אליכם, ומצד זה**".

פסוק יא': "**עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה**" – הוא המשך הפניה לאומות העולם שיתקנו את דרכם, כדי שסופם יהיה טוב והרעדה תהפך לגילה: "**עבדו את ה' ביראה, ובזה תרויחו שלבסוף תגילו ברעדה הזאת שחרדתם ויראתם מן העונש. מפרש דבריו, נגד מה שאמר עבדו את ה' במה תעבדו את ה'?**"

את הפסוק האחרון פסוק יב': "**נשקו בר פן יאנף ותאבדו דרך כי יבער כמעט אפו אשרי כל חוסי בו**" מבאר מלבי"ם כסיום הפניה לאומות העולם "**נשקו בר**" - שיתחברו למבורר מאת ה'. פירוש אחר "**נשקו בר**" – שיהיו היו כמוץ הנושק וסובב את הבר והדגן, ולא כמוץ אשר תדפנו רוח.

"**נשקו בר, התחברו אל המבורר מאת ה', שבמה שתעבדו עבודת המלך משיח ה' ידמה כאילו אתם עובדים את ה'. וגם אמר נשקו בר, היו כמוץ הנושק וסובב את הבר והדגן, בל תהיו כמוץ אשר תדפנו רוח. לכן תפס מילת בר שהוראתו תאומית על המבורר והנבחר ועל הבר והדגן, ונגד מה שאמר ביראה, מפרש ממה יתיראו? פן יאנף ה' (הנזכר בכתוב הקודם) ותאבדו דרך כי יבער כמעט אפו, רוצה לומר אחר שרק במעט שיבער אפו תאבדו דרך, כמ"ש ודרך רשעים תאבד, וכ"ש שראוי לכם להתירא פן יאנף, שפעל אנף מורה על שמכלה חרון אפו בעונש נחרץ, ונגד מ"ש וגילו ברעדה מפרש כי אשרי כל חוסי בו ולכן תגילו אח"כ על שחסיתם בה**".

חוכמה ודרכי חיים - ביאור משלי

ביאור ופירוש על ספר משלי – עפ"י מלבי"ם ועוד

המלבי"ם כתב שמהמשלים שבספר, האדם לומד איך להתנהג בעניינים שבין אדם לחברו ובהנהגה המדינית, ושהספר מתאים ומועיל לכל סוגי בני האדם. את פסוקים י' עד יב' מפרש מלבי"ם שזו חוכמת המוסר שאומר האב לבנו - לדוגמא שלא ילך בחבורה עם אנשים שליליים, שיכולים לפתות אותו לעשות מעשה לא קיצוני - לפגוע בבני אדם, מבלי להורגם, אלא רק לקחת את ממונם והם ישארו בחיים.

את פסוקים יג ויד' מפרש המלבי"ם שהם דרכי הפיתוי – שעל ידי זה נמצא הון יקר מכסף וזהב וכדומה, ממנו גם הוא יקבל את חלקו בגורל.

את פסוק טו': "**בני אל תלך בדרך אתם מנע רגלך מנתיבתם**". מפרש מלבי"ם שבפסוק זה חוזר האב אל בנו ומזהירו לא לבתפתות אליהם ולא ללכת איתם לא במסלול הראשי שלהם ולא בנתיבית הצדדיים, ומוסיף, שלא רק להימנע מללכת איתם, אלא לגמרי להימנע מלהיות במחיצתם.

"**בני אל תלך בדרך אתם, דרך הוא הדרך הגדול הקבוע לרבים, והנתיבות הם של יחידים, ומוסיף שלא לבד שלא תלך אתם בדרך הגדול שלהם הקבוע לכולם, כי גם אל תלך בנתיבתם, בנתיב שהולך בו יחיד מהם.**

וגם מוסיף שלא לבד שלא תלך אתם בצוותא חדא, כי גם אם הם אין הולכים שם מנע רגלך שלא תלך בנתיב שהלך בו יחיד מהם, כי הם ירצחו גם אותך:

את פסוק טז': **כי רגליהם לרע ירוצו וימהרו לשפך דם**" מפרש מלבי"ם שאותם אנשים הם רצים אל הרע – ומתחיל להסביר לגבי גזל שהוא דבר שבקלות ניתן להסביר את הרוע שבו וזה לא נעצר שם ומגיע עד לרצח, ועוד שמי שמחיל להיות בחברתם קשה לו להימלט מהם.

"**כי רגליהם לרע ירוצו, האב מודיע לבנו הקטן שידע שכל מה שרצים הוא לרע כי הגזל הוא דבר רע, (בזה יתחיל האב ללמד את בנו בדבר שיבין בקל בשכלו, ומוסיף להסביר לו כי) חוץ ממה שהוא דבר רע ירצחו גם אותך, כי ימהרו לשפך דם, (וגם כל תחשוב שבתוך כך תשמט מידם, כי ימהרו לזה)**".

שאלות לגיל הרך (כיתות א' עד ג')

1. מדוע כלל הקב"ה בברכת כוהנים את ברכת ה "שלום"?

א. מפני ששלום הוא שמו של הקב"ה. ב. ללמד שצריך להקדים שלום.

ג. השלום הוא הכלי להחזיק את הברכה. ד. כל התשובות נכונות.

2. כיצד הקריבו הנשיאים את קורבנם ביום חנוכת המשכן?

א. כולם באותו יום. ד. ארבעה בכל יום כנגד רוחות השמים.

ג. כל יום שלושת הנשיאים שבאותו דגל. ד. כל יום נשיא אחד.

3. מי הקריב אחרון בקורבנות הנשאים?

א. אחירע בן עינן נשיא נפתלי. ב. נחשון בן עמינדב משבט יהודה.

ג. אבידן בן גדעוני נשיא בנימין. ד. כל הנשיאים הקריבו קורבנם יחד.

שאלה עפ"י פירוש ספורנו - כיתות ו' עד ח'

7. "...וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מְדַבֵּר אֵלָיו..." (פרק ז') לאיזה קול הכוונה?

א. קולו של ה' שנבר עימו בהר סיני. ב. קולו של ה' מלפני חטא העגל.

ג. קלו של הקב"ה ולא קולות של מלאכים. ד. תשובות א' וב' נכונות.

שאלות עפ"י רש"י ילדי כיתות ד' עד ו'

4. בקורבן סוטה כתוב - "לא יצוק עליו שמן" (פרק ה') מדוע?

א. כדי לא להדר את קורבנה. ב. השמן קרוי אור והיא עשתה בחושך.

ג. שמן מסמל ברכה, והיא ומעשיה מביא קללה. ד. תשובות א' וב' נכונות.

5. "ויהי ביום כלות משה" (פרק ז') למה/למי הכוונה "כלות"?

א. לתורה שהיא ככלה לישראל. ב. לסיום הכנת הכלים והעבודה.

ג. לעם ישראל שהיו ככלה הנכנסת לחופה. ד. לסיום המשכן.

6. "...וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מְדַבֵּר אֵלָיו..." (פרק ז') לאיזה קול הכוונה?

א. קולו של ה' שנבר עימו בהר סיני. ב. קולו של ה' מלפני חטא העגל.

ג. קלו של הקב"ה ולא קולות של מלאכים. ד. תשובות א' וב' נכונות.

שאלה עפ"י פירוש רמב"ן - כיתות ו' עד ח'

8. "...כֹּה תְבָרֲכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל..." (ו') כמה שונה ברכת כוהנים במקדש?

א. במקדש הברכה הייתה בשם המפורש. ב. הברכה במקדש לא שונה.

ג. במקדש נאמרה כברכה אחת ולא שלוש. ד. תשובות א' וג' נכונות.

ברכות והודעות

מדרשת "הדרך אלייך" בחשמונאים על שם אשת החסד: אודליה פונקלר (תורג'מן) ז"ל חינה נקודת אור בחשמונאים פעילה בימים: ראשון, ורביעי בערב, וכן ביום רביעי בבוקר.

עמותת "דעת צדקות" נותנת שירות ללימוד תורה משמעותי של אברכי כולל "ברכת אברהם" לימי אזכרה של קרוב משפחה – נא לפנות לרב שמעון בוחניק – 050-2339941